

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” เป็นการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (participatory policy research) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการวิจัยเชิงนโยบายจากงานเขียนของ Majchrzak (1984) และของ วิโรจน์ สารรัตนะ (2553) และจากการศึกษางานวิจัยของ ไซยา ภาวะบุตร (2549) นภคกุล พูลสวัสดิ์ (2551) ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้โดยกำหนดเป็นรูปแบบวิธีการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ โดยการศึกษาความคาดหวังจากนโยบายส่วนกลาง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรอบแนวคิดเชิงวิชาการ และบริบทตามพันธกิจ การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เพื่อนำไปสู่การพัฒนา “ร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย 2 ระยะ คือ 1) การศึกษาบริบทเพื่อจัดทำร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ โดยการศึกษาเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ การศึกษาพหุกรณี และการสนทนากลุ่มเป้าหมาย และ 2) การพัฒนาข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการประชุมพิจารณาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งในแต่ละระยะ มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ระยะที่ 1 การศึกษาบริบทเพื่อจัดทำร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ในการศึกษาบริบท เพื่อจัดทำร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ซึ่งเน้นลักษณะข้อมูลหลายแหล่ง (multiple data sources) ตามแนวคิดวิทยาการวิจัยแบบผสม (mixed methodology) (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2553) โดยดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสาร (documentary study) เพื่อศึกษาความคาดหวังในเชิงนโยบาย และเชิงวิชาการเกี่ยวกับการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามนโยบาย กฎหมาย หรือแผนการศึกษาแห่งชาติ กรอบนโยบายการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และวิเคราะห์ข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 24 แห่ง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา และวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นำมาสังเคราะห์เนื้อหาบทบาตามพันธกิจของบัณฑิตวิทยาลัย โดยยึดหลักความสอดคล้องของข้อมูล แล้วนำมาสรุปเป็นประเด็นของข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1.2 การวิจัยเชิงสำรวจ (survey study) เพื่อเป็นการสำรวจสถาบัน มุ่งวิจัย เพื่อหาข้อมูลสภาพปัจจุบัน ความเหมาะสม ปัญหา ความต้องการ และแนวทางพัฒนา การบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัยบัณฑิต

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อกำหนดเป็นข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ การบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1.3 การศึกษาพหุกรณี (multi-case study) เป็นการศึกษาการบริหารจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ตามกลุ่มสถาบันที่ติดอันดับโลก และได้รับการยอมรับในระดับประเทศ อยู่อันดับต้น ๆ จำนวน 4 แห่ง แบ่งเป็นภาคกลาง 2 แห่ง คือมหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และภาคเหนือ 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.4 การสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group discussion) การสนทนาจากกลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้พิจารณาจากกลุ่มบุคคล ซึ่งเป็นผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียกับการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 4 กลุ่ม จำนวน 24 ราย ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา และกลุ่มนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา และกลุ่มศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2553 เวลา 13.00 – 16.30 น ณ ห้องประชุมลานไม้หอม คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

จากผลการดำเนินการวิจัยใน 4 วิธี ดังกล่าวข้างต้น จะได้ข้อมูลสารสนเทศ ที่ผู้วิจัยได้นำเอาไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำเป็น “ร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ฉบับจริง ในระยะที่ 2 ดังที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึงต่อไป

2. ระยะที่ 2 การพัฒนาข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเอา “ร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” ที่ได้จากการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 ไปพัฒนาต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ฉบับจริง โดยมีขั้นตอนการพัฒนาข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ (In-dept interviews of experts) ทั้งจากภายในมหาวิทยาลัย และภายนอกมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 10 ราย ระหว่างวันที่ 5 กรกฎาคม 2553 ถึงวันที่ 11 สิงหาคม 2553 โดยผู้วิจัยนำเอาผลสรุปจากการดำเนินการวิจัยใน ระยะที่ 1 ทั้ง 4 กิจกรรม และได้จัดทำร่างที่ 1 “ร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” จากผลของการดำเนินการวิจัยใน ระยะที่ 1 เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิด้วย

2.2 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (operational seminar) เป็นกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ที่เป็นคณะกรรมการบริหารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 25 ท่าน เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2553 เวลา 13.00 – 16.30 น ณ ห้องประชุมลานไม้หอม คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยผู้วิจัยนำเอาผลสรุปจากการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 ทั้ง 4 กิจกรรม และ ร่างที่ 2 “ร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” ที่ได้จากการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของกลุ่มเป้าหมายด้วย

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อนำไปสู่การพิจารณาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน ขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2

2.3 การประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (public hearing of stakeholders) เป็นการนำร่างที่ 3 “ร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ในระยะที่ 2 นำเสนอต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 74 ราย ในวันพุธที่ 18 สิงหาคม 2553 เวลา 13.00-16.30 น ณ ห้องอินทนิล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ ได้ร่วมกันพิจารณา วิพากษ์เพื่อให้ได้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อที่จะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้เป็นข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ฉบับจริงที่มีความสมบูรณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดมากยิ่งขึ้น และเพื่อสรุปเป็นผลจากกระบวนการวิจัยในครั้งนี้

3. รายละเอียดของการดำเนินการวิจัย

การศึกษาดำรง เอกสารงานวิจัย แนวคิดนักวิชาการ และบริบทตามพันธกิจบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 24 แห่ง บัณฑิตวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา และวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นำมาสังเคราะห์เนื้อหาบทบาทตามพันธกิจ ของบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อกำหนดประเด็นทางการวิจัย และการกำหนด “ร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” ตามแนวคิดวิทยาการวิจัยแบบผสม (mixed methodology) (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2553) มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะ คือ 1) การศึกษาบริบทเพื่อจัดทำร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ การศึกษาพหุกรณี และการสนทนากลุ่มเป้าหมาย และ 2) การพัฒนาข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการประชาพิจารณ์ ซึ่งในแต่ละระยะ มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

3.1 ระยะที่ 1 การศึกษาบริบทเพื่อจัดทำร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3.1.1 การศึกษาเอกสาร (documentary study)

การวิจัยเอกสาร มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคาดหวังในเชิงนโยบายและเชิงวิชาการ ในประเด็นเกี่ยวกับข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย จากนโยบาย กรอบนโยบาย ด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา หรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ตามหลักการเชิงวิชาการหรือทฤษฎี และการศึกษาเอกสารงานวิจัย แนวคิดนักวิชาการ บริบทตามพันธกิจของบัณฑิตวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 24 แห่ง และบัณฑิตวิทยาลัยในต่างประเทศ โดยได้ตัวแปรที่ได้จากการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ เนื้อหา (content analysis and synthesis) และศึกษาตามองค์ประกอบการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย อยู่ 9 ด้าน ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างการบริหาร ด้านการกำกับคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ด้านการวิจัย ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการศึกษาสู่ความเป็นสากล ด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ด้านการบริการวิชาการและบริการสังคม และด้านการผลิตบัณฑิต และได้นำหลักการแนวคิด ทฤษฎี ลงสู่การปฏิบัติจัดทำข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3.1.2 การวิจัยเชิงสำรวจ (survey study)

เพื่อเป็นการสำรวจสภาพปัจจุบัน ความเหมาะสม ความต้องการ และแนวทางพัฒนาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มุ่งวิจัยเพื่อกำหนดข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประกอบด้วยรายละเอียดดำเนินการ ดังนี้

3.1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการสำรวจความคิดเห็นครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งเป็น ผู้บริหารมหาวิทยาลัย คณบดี ผู้อำนวยการ และอาจารย์ผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษา รวมทั้งสิ้น 550 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด โดยใช้ตาราง R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 คน

3.1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมีลักษณะ เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (check-list) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) และแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (opened-end) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับ ระดับการดำเนินงาน ตามองค์ประกอบการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทั้ง 9 ด้าน คือ ด้านด้าน โครงสร้างการบริหาร ด้านการกำกับคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ด้านการวิจัย ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการศึกษาสู่ความเป็นสากล ด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ด้านการบริการวิชาการและบริการสังคม และด้านการผลิตบัณฑิตและจากข้อคำถามปลายเปิดให้เสนอแนะตามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงของการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพิ่มเติม ในแต่ละประเด็นคือ ความเหมาะสม มีปัญหา ความต้องการ และแนวทางพัฒนา

3.1.2.3 การพัฒนาเครื่องมือ โดยดำเนินการจัดทำร่างเครื่องมือเพื่อการวิจัย นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 9 ท่าน (รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก ก) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) แล้วนำผลการตรวจสอบมาวิเคราะห์ความสอดคล้อง โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of consistency: IOC) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.50 ขึ้นไป ที่แสดงว่า ข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือเนื้อหาที่ต้องการ (พรณี ลีกิจวัฒน์, 2549) โดยผู้วิจัยได้กำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถใช้วัดตัวแปรที่ศึกษาได้

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถใช้วัดตัวแปรที่ศึกษาได้หรือไม่

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถใช้วัดตัวแปรที่ศึกษาได้

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาที่ต้องการวัด โดยการแทนค่าในสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนรายชื่อตามดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.50 ขึ้นไป ผู้วิจัยจึงเลือกข้อความนั้น ๆ ไว้

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 ทุกข้อคำถาม ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และผู้วิจัยได้ปรับปรุงสำนวนการใช้ภาษา และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้มีความเหมาะสม และสื่อความหมายตรงกับสิ่งที่ต้องการศึกษามากขึ้น (รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก ข)

3.1.2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (try-out) กับอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient method) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1970 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 45 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.45 ถึง 0.89 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

3.1.2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยเดินทางไปส่งด้วยตัวเองตามคณะ หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยผู้วิจัยระบุวันเวลาในการตอบแบบสอบถามส่งกลับคืน เมื่อครบกำหนดเวลาแล้วผู้วิจัยติดตามด้วยตนเอง และมีเจ้าหน้าที่นำมาส่งคืนที่สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 214 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.69

3.1.2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) นำข้อมูลที่ได้อันไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และข้อคำถามปลายเปิด (open-ended) โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แล้วสรุปผลเป็นความเรียง

2) นำค่าเฉลี่ยในแต่ละข้อ แต่ละด้านโดยจำแนกตามองค์ประกอบการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย ทั้ง 9 ด้าน ของผู้ตอบแบบสอบถาม และภาพรวม เพื่อแปลความหมายค่าเฉลี่ย โดยถือตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ค่าเฉลี่ย	ระดับการดำเนินงาน
4.51-5.00	มากที่สุด
3.51-4.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	น้อย
1.00-1.50	น้อยที่สุด

3.1.3 การศึกษาพหุกรณี (multi-case study)

ในการศึกษาข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ตามกลุ่มสถาบันที่ติดอันดับโลก และได้รับการยอมรับในระดับประเทศ ในลำดับต้น ๆ จำนวน 4 แห่ง เกี่ยวกับแนวคิดข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นลำดับขั้นดังนี้

3.1.3.1 เลือกกลุ่มเป้าหมายเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive random sampling) ให้ครบทุกบัณฑิตวิทยาลัย ตามกลุ่มสถาบัน ทั้ง 4 มหาวิทยาลัย เพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ อันได้แก่ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย และหัวหน้าสำนักงานหรือเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

3.1.3.2 เครื่องมือในการใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับเป้าหมาย กลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย และกลไกสู่การปฏิบัติและการประเมินผล ของการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยตามกลุ่มสถาบันทั้ง 4 แห่ง ตามบทบาท พันธกิจที่กำหนดตามข้อบังคับ ว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ของแห่งนั้น ๆ คือ ด้านโครงสร้างการบริหาร ด้านการกำกับคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ด้านการวิจัย ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการศึกษาสู่ความเป็นสากล ด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ ด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ด้านการบริการวิชาการและบริการสังคม และด้านการผลิตบัณฑิต เพื่อเป็นข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก ข)

3.1.3.3 ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย รองคณบดี และหัวหน้าสำนักงาน หรือเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย กลุ่มเป้าหมาย และขอรับเอกสารการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงาน เช่นเอกสารการประกันคุณภาพ เอกสารการประเมินตนเอง (SAR) เอกสารรายงานประจำปีของบัณฑิตวิทยาลัย สำหรับแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์จะเกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามบทบาท และพันธกิจ ของบัณฑิตวิทยาลัย สำหรับเอกสารที่ได้รับผู้วิจัยได้นำมาศึกษา และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (content analysis and synthesis) โดยยึดหลักความสอดคล้องของข้อมูลจากแต่ละแหล่ง เพื่อนำไปใช้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยต่อไป

3.1.4 การสนทนากลุ่ม (focus group discussion)

การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.1.4.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมายจากกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 4 กลุ่ม โดยผู้วิจัยได้นำผลจากการศึกษาบริบท ด้วยการศึกษาเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ และการศึกษาพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้น นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำข้อมูลข้อค้นพบเกี่ยวกับการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย ด้วยการสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group discussion) ระหว่างผู้วิจัย และตัวแทนกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจาก 4 กลุ่ม จำนวน 24 ราย เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2553 เวลา 13.00-16.30 น. ที่ห้องประชุมลานไม้หอม คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อตรวจสอบผลจากข้อมูล ข้อค้นพบ และกำหนดเป้าหมายในการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ในระยะที่ 1) กลุ่มตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียประกอบด้วย

- 1) กลุ่มผู้บริหารมหาวิทยาลัย ได้แก่ รองอธิการบดีฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คณบดี รองคณบดี ผู้อำนวยการศูนย์ คณะ หน่วยงานที่จัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน รวม 6 ราย
- 2) กลุ่มอาจารย์ผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน รวม 6 ราย
- 3) กลุ่มนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน รวม 6 ราย
- 4) กลุ่มศิษย์เก่า และผู้ใช้บัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 6 ราย

5) ใช้สรุปผลการวิจัยจาก 3 แหล่งในระยยะที่ 1 (การศึกษาเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ และการศึกษาพหุกรณี) โดยผู้วิจัยได้เชิญกลุ่มผู้บริหารมหาวิทยาลัย กลุ่มอาจารย์ผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษา กลุ่มนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา และกลุ่มศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต มาทำการสนทนากลุ่มเป้าหมาย โดยสรุปการสนทนากลุ่มเป้าหมาย เพื่อการยกร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยผู้วิจัยจัดบันทึก บันทึกเทป พร้อมขออนุญาตถ่ายวิดีโอ เพื่อรับทราบข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

3.2 ระยะที่ 2 การพัฒนาข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

จากผลการดำเนินการวิจัยในระยยะที่ 1 ผู้วิจัยสามารถจัดทำเป็น “ร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” ซึ่งจากร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาสู่การดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในระยยะที่ 2 โดยดำเนินการเป็นสองขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1

3.2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ (In-dept interviews of experts)

การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งจากภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 10 ราย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.2.1.1 กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

- 1) เป็นผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ตำแหน่งอธิการบดี
- 2) เป็นนักวิชาการอุดมศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจศาสตร์ด้านการบริหารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มาไม่น้อยกว่า 15 ปี และ/หรือ
- 3) เป็นอดีตผู้บริหารมหาวิทยาลัย ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารงานบัณฑิตวิทยาลัย ที่ดำรงตำแหน่ง อธิการบดี รองอธิการบดี และคณบดี

3.2.1.2 ขอบหนังสือนำส่ง จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อไปติดต่อกับผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านั้น และนัดหมายทำการสัมภาษณ์ โดยมีผลสรุปการวิจัยจากระยยะที่ 1 และนำร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่จัดขึ้นจากระยยะที่ 1 ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณาเป็นการล่วงหน้าประมาณ 1 สัปดาห์ และในช่วงเวลาการสัมภาษณ์ ได้ขออนุญาตบันทึกเสียง ประกอบการจดบันทึกการสัมภาษณ์ แล้วทำการถอดเทปบันทึกเสียง และจัดพิมพ์ข้อมูล แล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านั้นตรวจทาน ยืนยันความถูกต้องของข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลในส่วนนี้ ระหว่างวันที่ 5 กรกฎาคม 2553 – 11 สิงหาคม 2553

3.2.2 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (operational seminar)

เป็นกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย และน่านโยบายไปสู่การปฏิบัติ ที่เป็นคณะกรรมการบริหารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อพิจารณา ร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำร่างที่ 1 จากการสรุปปรับปรุง

แก้ไขของผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เชิงลึก นำเสนอให้คณะกรรมการบริหารบัณฑิตวิทยาลัย พิจารณาให้ความเห็น และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในวันจันทร์ที่ 16 สิงหาคม 2553 เวลา 13.30 – 16.30 น. ณ ห้องประชุมลานไม้หอม คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พร้อมกับขออนุญาตบันทึกเสียงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ไว้เพื่อเป็นการเรียบเรียงข้อมูล

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มาสรุปปรับปรุงแก้ไข เพื่อไปสู่การประชาพิจารณ์ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังจะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

ขั้นตอนที่ 2

3.2.3 การประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (public hearing of stakeholders)

รายละเอียดการดำเนินการประชาพิจารณ์ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 74 คน ดังนี้

3.2.3.1 นำร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ได้จากการดำเนินการวิจัยในระบะที่ 1 และข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น จัดทำเป็นรูปเล่ม แล้วนำเสนอ มหาวิทยาลัยมหาสารคามเพื่อขออนุญาตในการทำประชาพิจารณ์ในวันพุธที่ 18 สิงหาคม 2553 เวลา 13.00-16.30 น. ณ ห้องอินทนิล คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3.2.3.2 ทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึง คณะ หน่วยงาน ภายในมหาวิทยาลัย และภายนอกมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เชิญชวนอาจารย์ นิสิต บุคลากรสายสนับสนุน ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ศิษย์เก่า ผู้ใช้บัณฑิตจากสถาบันการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้าร่วมการประชาพิจารณ์

3.2.3.3 จัดทำเอกสารสรุปผลการประชาพิจารณ์ มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

- 1) ได้ทำการสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อจัดทำเอกสารประกอบการพิจารณา ในการประชาพิจารณ์
- 2) ผู้วิจัยได้จัดเตรียมเพาเวอร์พอยท์ในการนำเสนอร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คณะผู้ช่วยวิจัยได้บันทึกเทป และวีดิทัศน์เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวิจัย
- 3) นำเอกสารจดบันทึกผลการประชาพิจารณ์ เทปบันทึกเสียง วีดิทัศน์ที่บันทึกไว้มาตรวจสอบปรับปรุง แก้ไข “ร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” แต่ละด้าน ในแต่ละองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ตามที่ได้รับการเสนอแนะจากการทำประชาพิจารณ์ เพื่อสรุปเป็นผลลัพธ์สุดท้ายจากการวิจัย

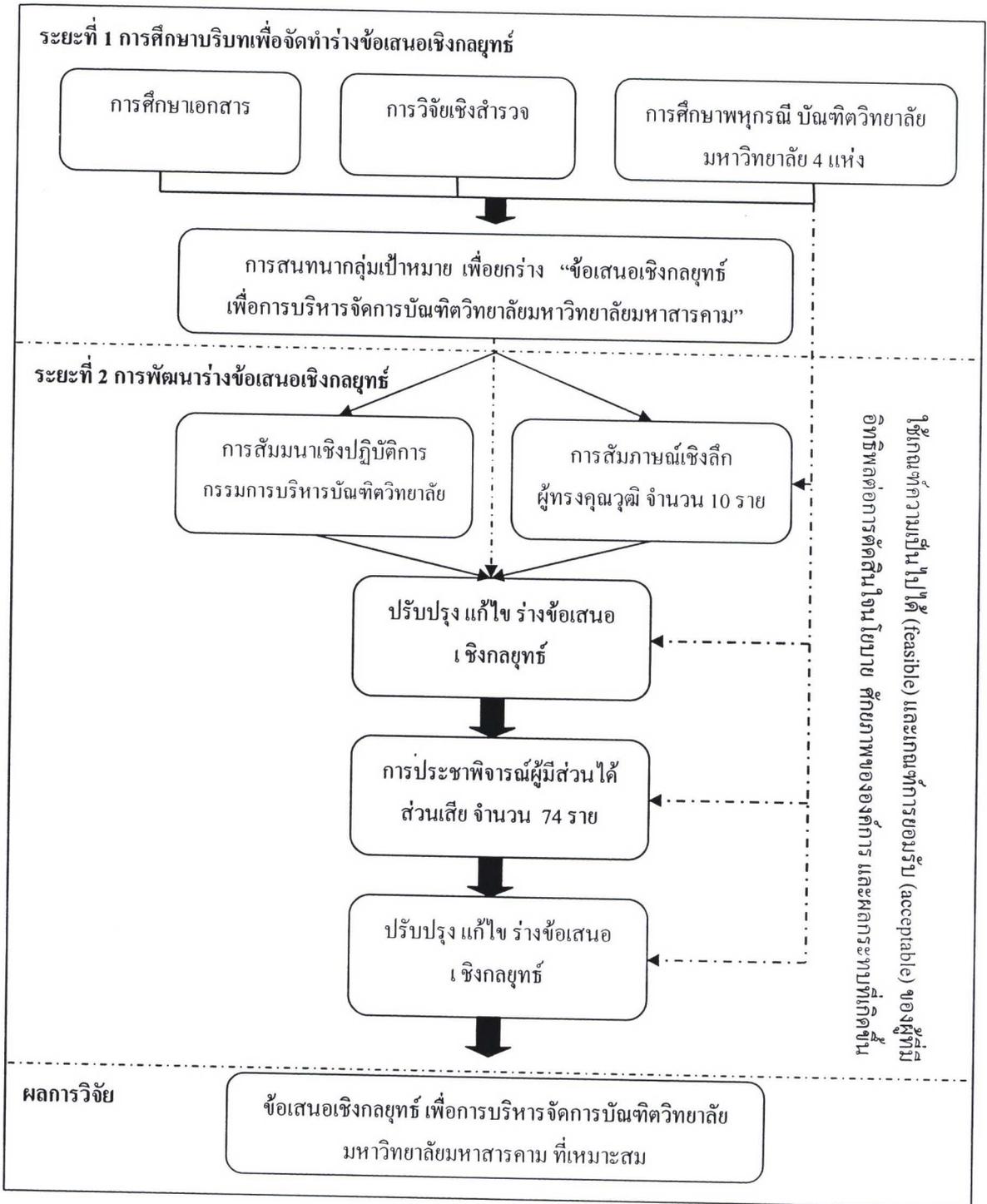
ในการดำเนินการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สิ่งที่ผู้วิจัยได้คำนึงถึง ทั้งในช่วงของการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จากผลการวิจัย ในระบะที่ 1 การศึกษาบริบทเพื่อจัดทำร่างข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม และการพัฒนาข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในระยะที่ 2 คือ โอกาสในการนำไปสู่ปฏิบัติของกลยุทธ์ จากเกณฑ์ 4 เกณฑ์ ดังนี้ คือ ความเหมาะสม (propriety) ความเป็นไปได้ (feasible) ความสอดคล้อง (congruity) และความเป็นประโยชน์ (utility) (Majchrzak, 1984)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการศึกษาเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ การศึกษาพหุกรณี การสนทนากลุ่มเป้าหมาย การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการเก็บข้อมูล ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจึงใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แล้วสรุปผลเป็นความเรียงโดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

- 1) หลังจากทำการสนทนาแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้นำเทปบันทึกเสียงการสนทนา และบันทึกการสนทนากลุ่ม มาถอดความ เป็นคำต่อคำ (verbatim) ออกมาเป็นบทสนทนาที่เป็นตัวอักษร (transcript) และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง โดยการฟังเทปบันทึกเสียงการสนทนาซ้ำ ร่วมกับการอ่านจากบันทึกบทสนทนาออกมาเป็นตัวอักษร และนำข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ที่ได้มาวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป 2) คัดเลือกและรวบรวมบทสนทนาที่คิดว่าให้รายละเอียดของวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดีที่สุด โดยคัดบทสนทนาที่เป็นประเด็นย่อยรวมไว้ด้วยกัน ส่วนที่เป็นประเด็นหลัก ใช้เทคนิคตัดปะโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วย 3) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะเช่นนี้ทุกครั้ง หลังจากเสร็จสิ้นการสนทนาแต่ละครั้งและได้ทำการวิเคราะห์รวบรวมเพื่อสรุปรวมทั้งหมดอีกครั้งตามลำดับที่กล่าวมา และ 4) ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำการวิเคราะห์ข้อมูลกับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการทำการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ดังกล่าวแล้วข้างต้น ผู้วิจัยนำเสนอเป็นภาพประกอบ ได้ขั้นตอนการวิจัย ดังภาพที่ 13

ภาพที่ 13 ขั้นตอนการวิจัย